

**Posudok k žiadosti o vymenovanie doc. Mgr. Jaromíra Krška, PhD. za profesora
v odbore všeobecná jazykoveda**

Doc. Mgr. Jaromíra Krška, PhD. poznám už viac ako dvadsať rokov z domácich a medzinárodných jazykovedných konferencií, hlavne ako najaktívnejšieho účastníka Kolokvií mladých lingvistov, ktoré od nástupu na univerzitnú dráhu nevynechal hádam ani raz. Spomínam si na prvé osobné stretnutie s uchádzačom na medzinárodnej konferencii Urbanonymá v kontexte histórie a súčasnosti (Banská Bystrica 3.- 5. 9. 1996), kde úspešne prezentoval príspevok *Urbanonymá na sklonku druhého tisícročia (na vzorke gemerských miest)*. Po preštudovaní dôsledne vypracovaného materiálu na inauguračné konanie zistil som, že nielen jeho vedecká a odborná, ale i pedagogická a organizačná stránka sa vzájomne zmysluplne dopĺňajú a objektivizujú komplexnosť profilu univerzitného profesora, o ktorý sa kandidát uchádza.

Pokiaľ ide o pedagogickú činnosť doc. J. Krška možno konštatovať, že sleduje jeho základné vedecko-výskumné aktivity v rámci národnolingvistických i všeobecnolingvistických, hlavne však onomastických, záujmov. Vyučoval a vyučuje v rámci bakalárskeho, magisterského a doktorandského štúdia prevažne predmety z diachrónneho jazykového a všeobecnolingvistického spektra (základy slavistiky, staroslovienčinu, vývin slovenčiny a dialektológiu, dejiny spisovného jazyka, moderné trendy v jazykovede, synchronnu a diachrónnu lingvistiku, lexikológiu, semiotiku, frazeológiu, jazyky sveta a pod.). V študijnom programe Slovenský jazyk a literatúra na Katedre slovenského jazyka a komunikácie FF UMB v Banskej Bystrici zaviedol povinne voliteľné moduly alebo predmety ako napríklad Onomastika, Toponomastika, Antroponomastika, Terénny výskum národného jazyka a pod. Pedagogické aktivity korunoval vedením početných bakalárskych a magisterských prác, úspešnou obhajobou siedmich doktorských dizertácií doktorandov, ktorých školil a ďalším dvom je školiteľom (prevažne z oblasti hydronymie, toponymie, antroponymie a pragmatonymie) i s presahom do medzinárodnej spolupráce (na FF v Ostrave, kde pôsobil ako externý konzultant pri vypracúvaní doktorandských dizertačných prác).

Bohaté skúsenosti má i s vystupovaním na domácich konferenciách (zúčastnil sa na takmer päťdesiatich) i konferenciách zahraničných. Pre potreby plastickejšieho profilu uchádzača možno uviesť exaktný údaj: s prednáškou na zahraničných konferenciách vystúpil 32 krát, a to v Poľsku, Českej republike, na Ukrajine, v Maďarsku, Macedónsku, Nemecku, Rumunsku, v Bielorusku na XV. medzinárodnom zjazde slavistov (Minsk 20.-27. 8. 2013).

Najintenzívnejšie kontakty má prirodzene s poľskými a českými onomastikmi. Vďaka novým materiálovým, vecným i metodologickým posunom v tejto oblasti smerom k interdisciplinarity má v našich jazykovedných podmienkach vysokú citovanosť doma i v zahraničí. Výrazným spôsobom sa podieľa i v organizovaní odborného a vedeckého života nielen na alma mater ako člen postupových komisií, ale i v širších domácich i medzinárodných rámcoch, napr. i ako člen v redakčných radách. Je korešpondentom talianskeho onomastického časopisu *Rivista Italiana di Onomastica* za Slovenskú republiku, členom redakčnej rady časopisu *Prace Językoznawcze* (Olsztyn, Poľská republika), členom redakčnej rady časopisu *Slavica Slovaca*.

Doc. J. Krško je v našej lingvistickej verejnosti i v susedných krajinách známy predovšetkým ako onomastik. Jeho onomastické myslenie sa vyvíjalo od klasických antroponomastických, toponomastických a hydronymických konceptov v jeho skorších štúdiách, odborných článkoch a monografických prácach, z ktorých v tejto chvíli môžeme vyzdvihnúť najmä dizertačnú prácu *Terénne názvy z Muránskej doliny* (FF UK v Bratislave 1999), či habilitačnú prácu *Hydronymia povodia Turca* (FF UK v Bratislave 2004), aby v novších prácach jeho onomastické myslenie začalo inklinovať k všeobecnolingvistickým konceptom. Vyvrcholením tejto fázy je monografická práca *Všeobecnolingvistické aspekty onymie (Z problematiky onymického komunikačného registra)*, Banská Bystrica : UMB 2016, 148 s., ktorej predchádzali štúdie publikované doma i v zahraničí v posledných rokoch.

Je to logická cesta jazykovedca, ktorému vlastné mená učarili už na začiatku kariéry vysokoškolského pedagóga i jazykovedca, avšak ktorého neuspokojovalo iba pedantné mapovanie onymických javov vo vlastnom okolí i v širokom národnom zábere, ale ho zaujala aj otázka prečo? (prečo je dané meno práve také, aké je a aké ho poznajú komunikační partneri). Sústredene začal skúmať a odokryvať existenciu a fungovanie onymie v sociálnom kontexte a rozšíril obzory onomastiky nielen o zemepis a dejepis, ale aj o sociológiu, psychológiu, kultúrnu antropológiu. Interdisciplinárny pohľad na onymiu obohatil o pojmový aparát komunikačných registrov, ktoré z anglosaskej literatúry originálne aplikovala v našej jazykovede prof. Dana Slančová. A v prípade doc. J. Krška sa to ukázalo ako veľmi správne a produktívne rozhodnutie. Myšlienky doc. J. Krška o fungovaní komunikačných registrov v propriálnej lexike našli odozvu nielen u jeho početných žiakov a kolegov, ale i medzi onomastikmi v Čechách, Nemecku a Poľsku.

V citovanej monografii *Všeobecnolingvistické aspekty onymie* v prvých dvoch kapitolách (Sociolingvistické výskumy spojené s komunikačným registrom, Propriá ako súčasť komunikačného registra) vysvetľuje svoju inklináciu k interdisciplinárnosti

(sociolingvisticky intonovanej) onomastike. V ďalších štyroch kapitolách na základe vlastného bohatého jazykového materiálu rieši otázky antroponymického a toponymického komunikačného registra a onymický komunikačný register začleňuje do onymickej scény a onymického priestoru, ako i do kultúrneho a antropologického priestoru a jazykovej krajiny.

Inaugurant, tým, že v onomastike spojil a prepojil klasické lingvistické, geografické a historické podnety s novými, spomínanými sociologickými, psychologickými a inými, vytvoril nasledovaniahodný model komplementárneho obrazu fungovania onymických javov a vierohodne dokázal, že aj propriálna lexika je súčasťou širšieho sociálneho a antropocentrického kontextu a nemožno ju vnímať izolovane. Doc. Mgr. J. Krško, PhD. v doterajších vedeckých aktivitách vniesol veľa optimistického svetla, keď ide o slovenskú onomastiku, priniesol veľa cenných poznatkov, s ktorými možno len súhlasiť, a v detailoch možno s nim i nadviazať konštruktívny dialóg, čo je však výsadou tvorivých vedcov. Teoretické vedenie nie je predsa v rozpore so subjektívnym a objektívnym, aby sme parafrázovali Claudea Lévi-Straussa, ale má prinášať myšlienky slobodného bádania, nie hotové pravdy. Na jeden taký detail by som na záver upriamil pozornosť. Týka sa problematiky prezývok a meniacich sa motivačných faktorov pri konštituovaní tohto typu proprií. S autorom v mnohom môžeme len súhlasiť. Keďže autor prezentuje otvorený charakter onymického komunikačného registra, pri interpretácii a explanačných potenciáloch prezývok, ale i iných proprií, zrejme možno výraznejšie počítať aj s teóriou textu, s intertextualitou, resp. precedentnými textami a pod. Sám autor to už vo svojich textoch miestami aj naznačil formuláciami ako napr. Žofrej „podľa románovej a filmovej postavy z Angeliky“ (s. 25). Keďže ma pri mladších kolegoch pri ich pedagogických a vedeckých postupoch zaujíma aj to, v akom smere sa po úspešne absolvovanej etape svojho profesného života budú uberať, v prípade doc. J. Krška a jeho komplexne poňatého konceptu onymie, to bude ešte vzrušujúcejšie.

Ako vyplýva z doterajších pedagogických a organizačných i odborných a vedeckých aktivít doc. Mgr. Jaromíra Krška, PhD. môžem konštatovať, že ide o sformovanú osobnosť a preto jednoznačne odporúčam, aby bol po inauguračnom konaní a v duchu platnej legislatívy vymenovaný za profesora vo vednom odbore 7301 všeobecná jazykoveda.

V Bratislave 20. 12.2016

prof. PhDr. Miroslav Dudok, DrSc.